

VGO media

Oktober
2015

nr. 94

PNO-voorzitter
Altenburg:
'Gepensioneerden
zijn al met al tien
procent misgelopen'

Algemene Vergadering

29 oktober 2015

Twintig jaar Radio 1 Journaal:

'Een pad vol distels en doornen'

Bestuur VGOMedia

Voorzitter: Arie Smit

Vice-voorzitter:

Ynskje van den Brakel Visser

Secretaris: Madelon van Waart

Penningmeester: Ruud Leyendekker

Bestuursleden:

Oda van Ginneken,

Henk van der Horst, Bob Ris

Adres VGOMedia:

Brinklaan 137, 1404 GD Bussum

bestuur@vgomedia.nl

VGOMediaMagazine

Redactie:

Govert van Brakel,

Louis van Hattem (vormgeving),

Willem Hekhuis (eindredactie),

Willem Nijeboer, Hans Wentholt

Medewerkers aan dit nummer:

Barend de Rondon, Arie Smit,

Madelon van Waart

Druk: Drukkerij neo print vof, Soest

Redactie

VGOMedia Magazine:

Waterhoen 5, 3831 HT Leusden

magazine@vgomedia.nl

Website

www.vgomedia.nl

Eindredacteur: René Teunissen

website@vgomedia.nl

Ledenadministratie

Berlagelaan 147, 1222 JS Hilversum

ledenadministratie@vgomedia.nl

Overzicht ontwikkeling dekkingsgraden

	31-12-2013	30-06-2014	30-09-2014	31-12-2014	30-04-2015	31-08-2015
ABP	106	107	103	101	102	100,3
Zorg en Welzijn	109	110	105	102	104	100
Zorgverzekeraars	114	118	116	116	115,7	113,8
Architectenbureaus	107	110	107	106	106,4	104,1
Werk en Integratie	108	111	106	108	108,3	107,1
Grafische bedrijven	105	107	104	104	104,4	103,1
PNO Media	96	107	102	100	101,4	99,1

Een vergelijking van de dekking van een aantal pensioenfondsen: de twee 'grote' en enkele met PNO vergelijkbare. Het verloop van de dekkingsgraad van PNO kan worden gevolgd op de website www.vgomedia.nl.

Vanaf 2015 publiceren de Pensioenfondsen zgn 'beleidsdekkingsgraden', dat zijn de dekkingsgraden berekend als gemiddelde van de laatste twaalf maanden. De laatste twee kolommen in bovenstaand overzicht zijn dus niet zonder meer te vergelijken met de voorgaande.

Bij de voorplaat

Breed lachend strooide premier Mark Rutte op de derde dinsdag in september geld in het rond. Waar het terecht komt, in ieder geval niet bij verreweg de meesten van ons. Voorzitter Arie Smit concludeert (op pagina 3 van dit nummer) terecht: "Het resultaat van de kabinetsplannen is voor een grote groep gepensioneerden negatief."

Cartoon: Mirjam Vissers
(www.mirjamvissers.nl)

Inhoud

Pensioen		Wat ons van het hart...	9
Van de voorzitter	3	Dankbetuigingen	11, 20
Interview met		Boekbespreking	21
PNO-voorzitter Altenburg	4	Puzzel	23
Vereniging		En verder	
Algemene Vergadering 29 oktober	17	De Bergense school in Laren	10
		Van Rozenburg naar Hilversum	12
Rubrieken		Piet van Tellingen, oprichter	
Ingezonden	9	Radio 1 Journaal	18
Betaaldata	9		

Van de voorzitter

Familieberaad

Het aardige aan de pensioendiscussie is, dat iedereen eraan kan meedoen. Ik stel me een familie voor met rond de tafel kinderen, ouders en grootouders. De kinderen, twintigers, hebben een baan met daaraan gekoppeld de opbouw van een pensioen. De ouders, vijftigers, hebben het geluk

dat ze een goede pensioenregeling hebben. De grootouders zijn pensioentrekken met AOW, de eerste pijler, en een aanvullend pensioen, de tweede pijler. Toch hebben ze de dezelfde zorgen. Als de dekkingsgraad - tot nader order aangeduid als beleidsdekkingsgraad - onder de 104,3 procent zakt, wordt er niet geïndexeerd en kan in de komende jaren pas vanaf 110% gedeeltelijk worden geïndexeerd. De grootouders merken het direct in hun portemonnee, de anderen merken dat ze minder pensioen opbouwen. Opa citeert uit de NRC de kop 'Pensioenfonds gokt op goede beurs' en de toelichting 'De 155 Nederlandse pensioenfondsen met financiële problemen gokken vrijwel geheel op hoge beleggingsrendementen om er de komende jaren weer boven op te komen.' Dat geeft weinig vertrouwen. Na enig heen en weer praten over de goedkeuring van de herstelplannen door De Nederlandsche Bank (DNB) was het voor het familie-beraad duidelijk. Ieder fonds in onderdekking moet een herstelplan maken en dient daarover te communiceren met de deelnemers van zijn fonds.

Herstelplan

PNO Media heeft een herstelplan ingediend en daarvoor de goedkeuring van DNB gekregen. In het plan zou vanaf 2019 een bescheiden begin met indexeren kunnen worden gemaakt. In het plan is geen pensioenverlaging voorzien.

Op de website van PNO Media (www.pnomedia.nl) is alle informatie te vinden over het herstelplan, het indexeren en wanneer een eventuele pensioenverlaging een rol gaat spelen.

De pensioenen in 2016

De woorden 'pensioenen' en 'gepensioneerden' kwamen in de aanloop naar Prinsjesdag ruim in de publiciteit en dat is vaak een veeg teken.

Na de uitspraak van minister Asscher dat het zijn inzet was om negatieve koopkrachteffecten voor de groep gepensioneerden aan te pakken, was het wachten op de derde dinsdag in september. Het achterwege blijven van de indexering is een gedeelde verantwoordelijkheid voor de fondsen en het kabinet en is een belangrijke oorzaak voor de lagere koopkracht. De berekeningswijze om al dan niet te indexeren is een zaak van het kabinet en het daarvoor benodigde geld is een zaak van de pensioenfondsen. Het kabinet is verantwoordelijk voor de fiscale regelingen; denk hierbij aan de ouderenkorting.

Het resultaat van de kabinetsplannen is voor een grote groep gepensioneerden negatief. Na het kabinet

is nu de Tweede Kamer aan zet.

Voor onze koepelorganisatie KNVG is er werk aan de winkel.

Het constructieve overleg

begin september van staatssecretaris Klijnsma met de ouderenorganisaties, waaronder 'onze' KNVG, over het herstel van het indexatieperspectief voor actieve deelnemers en gepensioneerden, is een goed begin.

Een nieuw pensioenstelsel

De staatssecretaris zal namens het kabinet in het najaar een werkprogramma naar de Tweede Kamer sturen gebaseerd op de volgende uitgangspunten: een toereikend aanvullend pensioen voor alle werknemers, geen herverdeling van premiegelden tussen leeftijdsgroepen (met andere woorden geen subsidiëring van jongere naar oudere leeftijdsgroepen), risicodeling blijft bestaan en er komt meer ruimte voor maatwerk.

Het is de bedoeling dat in 2020 een vernieuwd pensioenstelsel van de grond komt. Het kabinet zal aan de hand van het werkprogramma het overleg starten met belanghebbenden. Jammer alleen dat in de opsomming van organisaties de ouderenorganisaties niet expliciet zijn genoemd.

Arie Smit

PNO-voorzitter
Nelly Altenburg:
'Rentestijging zou
onze dekkingsgraad
het meest helpen'

Dekkingsgraad PNO Media is 2,8 procent lager door maatregel van De Nederlandsche Bank

Sinds 15 juli van dit jaar moet ons pensioenfonds, PNO Media, net als alle andere pensioenfondsen, een nieuwe formule gebruiken om de dekkingsgraad te berekenen. Die nieuwe formule leidt volgens toezichthouder De Nederlandsche Bank tot een 'enigszins lagere dekkingsgraad'.
Wat betekent deze maatregel van De Nederlandsche Bank concreet voor de gepensioneerden van pensioenfonds PNO Media? Een interview met voorzitter Nelly Altenburg van pensioenfonds PNO Media.

Foto's: Louis van Hattem e.a.

Iedere gepensioneerde weet: hoe lager de dekkingsgraad, hoe groter de kans dat een nieuwe korting op de pensioenuitkering dichterbij komt. En ook: hoe langer het duurt voordat een verhoging van de pensioenuitkering (indexatie) mogelijk is. De zogeheten rekenrente -

vaak aangeduid als 'de rente' - is een belangrijk onderdeel van de formule om de dekkingsgraad te berekenen. De Nederlandsche Bank besloot tot een nieuwe berekeningsmethode om te voorkomen dat belangen van jonge werkenden geschaad zouden worden. "Bij een te hoge rekenrente wordt te veel pensioen uitgekeerd en te weinig premie betaald", schrijft De Nederlandsche Bank in een toelichting op de maatregel. "De gevolgen daarvan worden doorgeschoven naar de toekomst."

'Iets lager'

De Pensioenfederatie, de belangenbehartiger van de collectieve pensioenfondsen, vond de maatregel overbodig, maar heeft zich er desondanks bij neergelegd. De nieuwe methode zegt dat een pensioenfonds zich moet baseren op de rente die de afgelopen tien jaar gemiddeld genomen werd ingecalculleerd voor de toekomst. Concreet betekent dit dat pensioenfondsen moeten uitgaan van een dalende rente voor de komende jaren. Bij de presentatie van dit voorstel

in 2014 ging De Nederlandsche Bank er van uit dat de dekkingsgraad bij de pensioenfondsen hierdoor 'iets lager' zou uitkomen: gemiddeld 0,9 procentpunt lager. Maar de latere invoering

Alles bij elkaar zullen de pensioenen door de nieuwe regels minder schommelen en stabiel zijn

betekent een groter negatief effect. Volgens recente berekeningen van het Financiële Dagblad daalde de dekkingsgraad bij alle pensioenfondsen met gemiddeld 3 procent als gevolg van de nieuwe methode, met zelfs uitschieters tot bijna 9 procent bij jonge fondsen.

Veel onzekerheden

"De maatregel van De Nederlandsche Bank betekent voor pensioenfonds PNO Media dat de dekkingsgraad met 2,8 procentpunten omlaag gaat in vergelijking met de vorige berekeningswijze", vertelt PNO-voorzitter Nelly Altenburg. "Dat is niet bepaald 'iets lager'." Los van de nieuwe berekeningsmethode is de dekkingsgraad sowieso in korte tijd al zo'n vijf procent gedaald door de aanhoudend lage rente. De boodschap van De Nederlandsche Bank is een vervelende, maar er zijn zo veel onzekerheden. Dit is er maar één van."

Een voorbeeld: als de dekkingsgraad volgens de 'oude' berekeningsmethode zou uitkomen op bijvoorbeeld 104 procent, dan

komt de dekkingsgraad op basis van de nieuwe berekeningsmethode uit op 101,2 procent. De verlaging van de dekkingsgraad bij PNO Media heeft niet direct consequenties, verwacht Altenburg. "Maandelijks berekenen pensioenfondsen hun dekkingsgraad en de schommelingen zijn vaak groter dan twee procent, zowel omhoog als omlaag. Je moet uitgaan van ontwikkelingen op de lange termijn, niet van dagkoersen. De nieuwe berekeningsmethode heeft pas voor volgend jaar mogelijk gevolgen. Bijvoorbeeld bij een sterk dalende dekkingsgraad die eventueel tot een wijziging van het herstelplan kan leiden."

Stabiel pensioensysteem

De veranderingen in de pensioensystemen worden steeds gepresenteerd als verbeteringen om te komen tot een meer stabiel pensioensysteem. "Gepensioneerden kunnen met een redelijke mate van zekerheid op hun uitkering rekenen, maar dat moeten jongeren later ook kunnen", zegt Altenburg. "Dan moet je je nu niet rijk rekenen. Alles bij elkaar zullen de pensioenen door de nieuwe regels minder schommelen en stabiel zijn. En los daarvan, we moeten het doen met wat De Nederlandsche Bank ons oplegt. Voor dit jaar verandert er niets. Volgend jaar moeten we zien hoe alles gaat lopen, welk effect deze maatregel zal hebben in combinatie met de rentestand en het beleggingsresultaat." Het beleid van PNO Media is

erop gericht dat de pensioen-uitkeringen (en de aanspraken van de werkenden) meestijgen met de prijsstijgingen, zodat de koopkracht in stand blijft. Als dat niet lukt, dan is de doelstelling om tenminste de uitkeringen in euro's gelijk te houden. Als de prijzen stijgen terwijl de uitkeringen in euro's gelijk blijven, kunnen gepensioneerden minder kopen. Dan daalt dus hun koopkracht. Is de situatie nog slechter, dan moeten de uitkeringen in euro's omlaag. Dan gaat de koopkracht dus nog verder omlaag in het geval de prijzen stijgen en de uitkeringen omlaag gaan. Dat laatste wil het bestuur van PNO Media zo lang mogelijk voorkomen.

Decennia lang is er onvoldoende nagedacht over het feit dat het economisch ook wel eens slechter zou kunnen gaan

ren verhoogd. Dat compenseert enigszins, maar gepensioneerden (en deelnemers) zijn al met al tien procent misgelopen door korting op de uitkering en door geen indexatie toe te passen. Dat komt overigens deels ook doordat de levensverwachting aanzienlijk meer is toegenomen dan werd verwacht tijdens de periode dat hun pensioen werd opgebouwd.

Bestolen?

Altenburg kan zich goed voorstellen dat gepensioneerden zich bestolen voelden toen hun uitkering in euro's omlaag ging, ook al hebben pensioenfondsen de laatste vijftien jaar steeds gezegd dat er geen garanties zijn. Maar ze vindt dat dit anders ligt als het gaat om indexatie, het meestijgen van de uitkeringen met de prijsstijgingen. "Dan pak je psychologisch gezien niks van mensen af. Dan krijgen ze niet

waar ze dachten op te kunnen rekenen. Over de onzekerheid van indexatie hebben pensioenfondsen uitvoerig en transparant gecommuniceerd. Gelukkig zijn de prijzen de laatste jaren maar weinig omhoog gegaan. Ook is de AOW-uitkering de laatste ja-

Achter de horizon

Nu de pensioenfondsen hun dekkingsgraad voortaan moeten berekenen op basis van een lagere rente, is nu al te voorzien dat die lager zal uitvallen - ook al zou de rente binnenkort (fors) stijgen. Kortom: hoop op snelle reparatie van de koopkrachtdaling waarmee gepensioneerden van pensioenfonds PNO Media nu al te maken hebben, raakt verder achter de horizon. Voor mensen met een pensioenuitkering is een lichtpuntje dat op 1 januari 2015 het nieuwe zogeheten Financieel Toetsingskader (FTK) in werking is getreden. Op basis daarvan mogen fondsen enerzijds langer wachten met korting op de pensioenuitkeringen, maar moeten ze anderzijds ook langer wachten met het toekennen van stijgingen. Als ze de uitkeringen moeten verlagen, hoeven ze dat niet in één keer te doen. Pensioenfondsen mogen dat in stappen gespreid over een aantal jaren doen. Het herstelplan dat PNO op 1 juli indiende om weer op een goede dekkingsgraad uit te komen, hoeft dit jaar niet te worden gewijzigd en dat geldt ook het beleggingsbeleid van het fonds.

"Dit jaar is het niet aan de orde, maar als PNO Media de uitkeringen eind volgend jaar zou moeten verlagen, dan kan het fonds die verlaging over tien jaar uitsmeren", zegt Altenburg. "Een abrupte verlaging van pensioenen is dus niet aan de orde." En we zullen alles doen om dat te voorkomen."

Indexatie

Een dekkingsgraad die vijf jaar lang beneden de wettelijk vereiste minimum dekkingsgraad van 104 procent blijft, dwingt tot (opnieuw) in euro's verlagen van de pensioenuitkeringen. Is de dekkingsgraad boven de 104 procent, dan kan de uitkering in euro's in stand blijven. Het fonds moet dan wel over voldoende herstelkracht beschikken. Boven de ongeveer 125 procent dekkingsgraad mag PNO Media de uitkering volledig laten stijgen met de prijsstijging in dat jaar. Pas boven die grens, kan misgelopen indexatie worden ingehaald. In die situatie wordt een vijfde deel van het vermogen dat de dekkingsgraad boven 125 procent brengt, gebruikt voor inhaalindexatie. Als misgelopen indexatie na dertig jaar nog niet is ingehaald, vervalt de inhaalbaarheid. Voor achterstanden die zijn ontstaan voor 1 januari 2015 gaat deze termijn van dertig jaar in op 31 december 2014.

Doelstelling

Met deze gegevens heeft pensioenfonds PNO Media op 1 juli bij De Nederlandsche Bank een herstelplan moeten indienen, dat nog is gemaakt met de 'oude' berekeningsmethode van de dekkingsgraad. Uit de vooruitberekeningen in dat plan blijkt dat PNO Media de pensioenuitkeringen niet hoeft te verlagen om

op tijd de vereiste dekkingsgraad te halen. Als de zaken lopen zoals PNO die in het herstelplan voorziet, dan zou PNO Media vanaf 2018 weer deels kunnen indexeren. In 2024 zou dan weer volledige indexatie mogelijk

zijn. Maar het beleid van PNO is dat verlagingen niet ongedaan worden gemaakt. Dat betekent dat de verlaging van 3,5 procent uit 2013 zal blijven voortbestaan. De nieuwe methode voor het berekenen van de dekkingsgraad leidt er dus toe dat koopkracht-reparatie later dan genoemde jaren zal plaatsvinden.

Om de dekkingsgraad op peil te houden - of nog beter te verhogen - is een hoog rendement op het vermogen van het pensioenfonds noodzakelijk. Het vermogen groeit wanneer bijvoorbeeld aande-

lenkoersen stijgen, wanneer bedrijven meer winstuitkeringen doen, het vastgoed meer waard wordt en wanneer premies (voor werkgevers en werkers) omhoog gaan. Dat de werkgevers en werkers meer pensioenpremie gaan betalen, ligt gevoelig. "De premie van PNO Media moet altijd

kostendekkend zijn. Werkgevers vinden die nu al aan de hoge kant", zegt Altenburg. "Deelname aan het pensioenfonds is vrijwillig. Mediabedrijven kunnen ook bij PNO Media weg gaan. Dat is in niemand's belang."

Lage rentestand

Pensioenfonds PNO Media gaat in het herstelplan uit van een gemiddeld rendement dat boven 4 procent per jaar ligt. Dat rendement moet voor 37 procent worden gehaald uit aandelen (in vooral Europese en Amerikaanse bedrijven) en voor 15 procent uit vastgoed, infrastructuur en 'private equity' (aandelen in niet-beursgenoteerde bedrijven). Bijna de helft van het vermogen van PNO Media is belegd in vastrentende waarden zoals staatsleningen, hypotheekleningen en bedrijfsleningen. "Een lage rente betekent dat het rendement op obligaties de komende jaren laag zal zijn," stelt Altenburg vast. "Als de rente stijgt, zullen we eerst zelfs koersverlies lijden op

deze obligaties. Toch zou een rentestijging voor de dekkingsgraad goed nieuws zijn. Waar we daarom het meest last van zullen krijgen is dat misschien de verwachte rentestijging zal uitblijven doordat Europa in navolging van Amerika de rente laag houdt om de economie te stimuleren.

Gepensioneerden zijn al met al tien procent misgelopen door korting op de uitkering en door geen indexatie toe te passen

PNO Media gaat in het herstelplan uit van een gemiddeld rendement dat boven 4 procent per jaar ligt

Rentestijging zou onze dekkingsgraad het meest helpen."

Optimistisch beeld

Decennia lang is er onvoldoende nagedacht over het feit dat het economisch ook wel eens slechter zou kunnen gaan, vindt Altenburg. "Vanuit een optimistisch beeld is steeds gekeken naar wat er allemaal kan. Maar

anders dan de banken hebben pensioenfondsen geen rare dingen gedaan met hun geld."

Kortom: het risico dat de pensioenuitkeringen op korte termijn verder omlaag gaan is klein, maar de kans dat de uitkeringen in euro's omhoog gaan is ook kleiner geworden. "We houden ontwikkelingen nauwkeurig in de gaten en stellen desnoods bij",

zegt Altenburg. "We zitten niet in paniek bij elkaar nu De Nederlandsche Bank de methode om de dekkingsgraad te berekenen heeft veranderd. Maar zorgen over de huidige situatie hebben we wel degelijk."

Willem Nijeboer

Erik Boshuijzen: 'Altenburg moet iedereen tevreden houden'

'Pensioenfondsen volgen te gedwee beleid van toezichthouder DNB'

De vooruitzichten voor de pensioengerechtigden zijn niet goed, zegt Erik Boshuijzen in reactie op het vraaggesprek met voorzitter Nelly Altenburg van pensioenfonds PNO Media. Boshuijzen is oud-voorzitter van VGOMedia en is lid van het Verantwoordingsorgaan van PNO Media.

De politiek moet meer invloed op het pensioenbeleid hebben, vindt Boshuijzen. "De belangenorganisatie van gepensioneerden KNVG (Koepel van Nederlandse Verenigingen van Gepensioneerden – red.) riep de politiek onlangs op het beleid bij indexering en waardering van de pensioenen grondig te herzien. Het is daarbij een voordeel dat de voorzitter van de KNVG, oud-staatssecretaris Martin van Rooijen, senator in de Eerste Kamer is. De KNVG is overigens mede door inspanning van VGOMedia ontstaan."

De KNVG deed meer dan de Pensioenfederatie, de belangenorganisatie van de bedrijfstakpensioenfondsen, vindt Boshuijzen. "Ik denk wel eens dat deze club veel te gedwee de oekazes volgt van de toezichthouder De Nederlandsche Bank. Als dat echt zo is, komt er van reëel tegenspel vanuit de pensioenfondsen weinig terecht en leggen zij zich domweg neer bij het beleid van De Nederlandsche Bank."

Boshuijzen heeft de indruk dat de voorzitter van PNO Media scherpe uitspraken probeert te vermijden, niet alleen tijdens het vraaggesprek voor het VGOMedia Magazine. "Dat is ook wel begrijpelijk", zegt hij. "Altenburg moet als spreekbuis van PNO Media iedereen tevreden houden. Zij moet als onafhankelijk voorzitter zonder stemrecht de meningen van haar bestuur, vertegenwoordigers van werkgevers, vakbonden en 'onze' gepensioneerden verwoorden. Die hebben soms tegengestelde belangen. Bijvoorbeeld als het gaat om de hoogte van de premies, de inhoud van de verschillen in pensioenregelingen binnen onze bedrijfstak en niet te vergeten de voortdurende inspanning om deelnemende bedrijven binnen PNO Media te houden en andere bedrijven aan ons pensioenfonds te binden."

Ingezonden

Digitaal erfgoed

Met veel belangstelling, maar ook met enige verbazing, hebben wij het artikel in het VGOMedia Magazine (nr. 92, april 2015) gelezen over de Wereldomroep en de archivering van digitaal materiaal. Wij lazen dat de heer Van Os constateert dat er in Nederland niets is geregeld op het gebied van archivering van digitaal materiaal. Graag verwijzen wij naar de Stichting DEN (www.den.nl), het nationale kenniscentrum digitaal erfgoed, dat zich specifiek bezighoudt met het digitaal veiligstellen van ons cultureel erfgoed.

*Jennemiek Leijssen,
Corporate communicatie-
manager Beeld en Geluid*

Lees ook
onze website

www.vgomedia.nl

Betaaldata 2015

vrijdag 23 oktober
dinsdag 24 november
dinsdag 22 december

Opmerkingen uit de redactie

Wat ons van het hart...

Wat ons in ieder geval opviel in het stuk van Govert van Brakel over broer en zus Radstaak, is, dat in het ouderlijke gezin op het eiland Rozenburg 'Vrije Geluiden' van de VPRO op de mat viel en men ook naar de AVRO en de VARA luisterde. In dat tijdsgewricht inderdaad een 'vrijzinnige' keuze. Je zou het wellicht 'doorbraak' kunnen noemen. Het voordeel van die tijd van de verzuiling was dat de keuze van de familie Radstaak inderdaad een bewuste keuze geweest moet zijn. Nu hebben we in het aanbod radio en tv, laten we eerlijk zijn, slechts de keuze tussen publiek en commercieel.

En die keuze spreekt nauwelijks meer een overtuiging in de mensen aan. Overtuiging lijken broer en zus wel gehad te hebben. Hoe zij de stagiairemuur van Hilversum bestormden en zich naar binnen werkten ...

De omroepavonturen van Piet van Tellingen laten duidelijk ook de nádelen van de oude zuilencultuur in de omroep zien. Het was kwaliteit van programma's versus vasthouden aan oude (vaak nauwelijks programmatische) structuren. Een wedstrijd waarbij Piet door veel geduld uiteindelijk boven kwam drijven. Zou die eigenschap in deze overhaaste tijd nog tot succes leiden?

Mevrouw Altenburg, de neutrale voorzitter van het PNO-bestuur, heeft een moeilijke baan. Haar fonds moet de rekenrente tegevoerdig berekenen volgens een nieuwe methode. En die nieuwe methode schrijft voor dat een pensioenfonds zich moet baseren 'op de rente die de afgelopen tien jaar gemiddeld werd ingegecaculeerd voor de toekomst.' Het doet verschillende leden van de redactie denken aan hun rit over de 'route soleil' deze zomer naar het zuiden van Frankrijk. Even voorbij Beaune kwamen ze langs een parkeerplaats met een gedenksteen. Dat heet 'Mémorial de l'avenir'. (Herinnerings- of gedenkstenen van de toekomst.)

De familie die onze voorzitter Arie Smit onderling beraad over de pensioenen laat hebben, kent een geruststellende samenstelling: de grootouders, de ouders en de kinderen lijken niet geteisterd door enig sterfgeval, scheiding of door kinderloosheid. Wat leefden we toch in een rustige tijd, toen ons werelbeeld werd gevormd.

Lees op pagina 21 over Jeanne d'Arc. Die vrouw heeft nooit familie gehad.

We zien u op de ledenvergadering van 29 oktober. Tot dan.

*Govert van Brakel, Louis van Hattem,
Willem Nijeboer, Hans Wentholt*

De Bergense School in Laren

Uit de Alkmaarsche Courant:

“Er is lang over nagedacht en ook heel veel over gesproken. Toch had Renée Smithuis het even moeilijk toen de transportauto met haar kunstcollectie de straat uit reed. De ruim tachtig schilderijen uit de Bergense School en daarop aansluitende Hollandse expressionisten gingen op weg naar het Larense Museum Singer: als schenking. Het museum brengt de collectie vanaf 20 september op de tentoonstelling ‘Bergense School, de eerste Hollandse expressionisten’.”

Goudhaantje

Met de aanvaarding van deze spectaculaire schenking van mevrouw Renée Smithuis uit Castricum blijft het Singer Museum eigenlijk dicht bij zijn wortels. Zowel qua kunststroming als qua het ‘ineens’ in het bezit

Charley Toorop, 'Het kleine meisje met beestje', 1917

komen van een hele collectie kunst en schilderijen. Immers, denk aan het ontstaan van het Singer Museum. Anna Spencer Brugh, de weduwe van de schilderende Amerikaanse staalbaron William Henry Singer, die rond 1900 was neergestreken bij de beroemde Larense schilderskolonie (o.a. Jozef Israëls, Jacob Maris, Anton Mauve), vond in de jaren 40-50

ook dat haar huis inmiddels wel er vol hing met schilderijen. En dat de samenhangende collectie het waard was om voor het publiek te bewaren. Ze ging ver: ze verbouwde haar eigen huis (oorspronkelijk de villa 'Wilde Zwanen'), ze breidde het uit met een concertzaal (ze was een verdienselijk pianiste) en liet nog een museumvleugel bouwen. Het gebeurde allemaal aan de Oude Drift in Laren.

Singer directeur Jan Rudolph de Lorm liet zich begin september over de toevoeging van zo'n grote collectie ineens, dan ook uit in bewoordingen als 'renaissance' en 'cadeau'. Hij mocht zich dan ook best een goudhaantje voelen, want zoiets gebeurt een museum maar zelden.

School?

Er is dus sprake van een Bergense school. Waarom 'Bergens'? Omdat de schilders van de club vaak in Bergen woonden. In ieder geval kwamen ze er veel samen in Bergen, waar een traditie van een kunstenaarskolonie bestond. Ook omdat er broeders en zusters in de kunst woonden Zoals bijvoorbeeld Adriaan en Henriëtte Roland Holst, en J.C. Bloem. En omdat er zich een, ook al schilderende, kunstmaecenas als Piet Boendermaker vestigde in een prettige villa. En zich met maaltijden, gelegenheid voor een goed gesprek, geld en opdrachten over hen ontfermde.

Frans Huysmans, 'Kermis in de Rustende Jager', 1914

Waarom een 'school'? Omdat, hoewel ze een tamelijk losse groep vormden, schilders als Charley Toorop, Leo Gestel, Edgar Fernhout, Jaap Weyand, Elsa Berg, Mommie Schwarz, Wim Schuhmacher, Piet en Matthieu Wiegman, maar bijvoorbeeld ook de beeldhouwer John Rådeker (van het monument op de Dam) een aantal uitgangspunten deelden. Ze wilden af van het volgens hen inmiddels wat gemakkelijk geworden impressionisme. Onder invloed van de in Nederland werkende Franse schilder Henri Le Fauconnier wilden ze iets anders. Het werd, vlak voor de Eerste Wereldoorlog, het (Noorhollands) expressionisme. Donkere, maar toch kleurige, vaak hoekige figuren, vormen die van binnen uit de kunstenaar kwamen. Ook als die de natuur schilderde. Eigenlijk was ook de Larense School al een opvolger van het impressionisme geweest. Vandaar dat de nieuwe collectie als het ware 'binnen de familie' van het Singer Museum blijft.

Hans Wentholt

Speciaal voor VGOMedia-leden

Zoals op de achterzijde van dit VGOMedia Magazine te lezen valt, organiseert het Singer Museum op 18 november om 14.00 uur speciaal voor VGOMedia-leden een lezing met rondleiding door de expositie. Directeur Jan Rudolph de Lorm zal zich daar speciaal mee belasten.

(Aanmelden uiterlijk 10 november. Bij voorkeur per mail aan <publiciteit@singerlaren.nl>.

Het kan eventueel ook telefonisch, telefoon 035 5393939.

Dankbetuigingen

PNO en VGO Media hartelijk bedankt voor de felicitaties, prachtige bloemen en Irischeque die ik mocht ontvangen ter gelegenheid van mijn 80e verjaardag. Ik was blij verrast.

Roely van de Bunt-Sportel,
Loosdrecht

Ik ben blij met, en dankbaar voor, de prachtige bloemen en cadeaubonnen die ik t.g.v. mijn negentigste verjaardag van VGOMedia en PNO mocht ontvangen. En –eerlijk - ik hoop in stilte dat mij dit nog vaker mag overkomen.

Henk Veenstra, Hollandsche Rading

Hartelijk bedankt voor de VVV-bon die ik t.g.v. mijn 80e verjaardag mocht ontvangen.

Coby van der Kaa, Hilversum

Hierbij willen wij onze dank uitspreken voor de bloemen en cadeaubon ter gelegenheid van ons 50-jarig huwelijk. Ook de bloemen en cadeaubon voor mijn 75e verjaardag werden zeer op prijs gesteld. We hebben ervan genoten.

Marrie en Herman Bakker,
Hilversum

PNO en VGOMedia hartelijk dank voor het fraaie bloemstuk en de cadeaubon die ik mocht ontvangen bij gelegenheid van mijn 90e verjaardag op 12 juni. Het was een prachtige dag.

B.E. Maliepaard-Flott, Rotterdam

Wat een fantastisch boeket bloemen weer voor mijn 85e verjaardag. Ook de VVV-bon was van harte welkom. Geweldig dat jullie nog steeds aan ons denken op deze manier.

Ed Nuesink

Hierbij mede namens Myra, mijn hartelijke dank voor bon en bos t.g.v. mijn 75e verjaardag!

Een zeer gewaardeerd gebaar, dat in ere moet worden gehouden!

At Boursema, Huizen

Hierbij de dank aan PNO en VGOMedia van mij en mijn vrouw voor de prachtige bloemen en de cadeaubon die wij mochten ontvangen voor ons 60-jarig huwelijk.

J.L. v.d. Lichte, Blaricum

Henny (radio) en Karin Radstaak (televisie)

Van Rozenburg naar Hilversum

Foto's: Jan M. de Kleijn e.a.

Hij dacht al heel vroeg: ik wil bij de radio. Zij had meer met televisie. Voor beiden gold dat de School voor Journalistiek in Utrecht de deur opende naar 'Hilversum'. Bij hem loopt Felix Meurders als een rode draad door het omroepbestaan. Zij leerde het vak van programmamaker Ria Bremer en documentairemaakster Ireen van Ditshuyzen.

VROEGE VOGELSPARK

Uiteindelijk kwamen ze op hun plek terecht: Henny Radstaak (52) is samensteller van het befaamde VARA- radioprogramma 'Vroege Vogels'. Z'n zus Karin (44) werkte voor informatieve programma's van AVRO, SBS, Wereldomroep en Radio 2 (maar nu even niet).

We spreken elkaar op een zomeravond in het BNN/ VARA- gebouw op het Mediapark waar een paar beveiligers

waken over verlaten redactieplekken. De redactie van 'Vroege Vogels' huist op de vijfde verdieping. Het ruikt er naar verf. De ruimte is net opnieuw ingericht. Hoewel de publieke omroep fors moet bezuinigen, heeft NPO geld over voor de zogeheten fusie-omroepen.

Het aloude natuurprogramma van de VARA, dat generaties luisteraars inmiddels meer dan vijftig jaar op de vroege zondagmorgen bijpraat over 'al wat leeft en groeit en ons altijd weer boeit' (Fop I. Brouwer), krijgt wekelijks vorm in een 'groene' omgeving.

Aan het plafond en tegen de zijmuur is een mostapijt bevestigd. De redacteurs werken aan tafels vervaardigd van eerlijk hout.

Nieuwe Waterweg

Henny en Karin zijn geboren en getogen op het eiland Rozen-

burg aan de Nieuwe Waterweg en groeiden op in een vrijzinnig-protestants milieu waar de omroepgids Vrije Geluiden van de V.P.R.O. op tafel lag. Waar 's zondags geluisterd werd naar Bert Garthoffs 'Weer of

Het was de tijd van de anti-kernwapendemonstratie in Den Haag. Van 'Kruisraketten Nee' en 'Liever een Rus in de keuken dan een raket in de tuin'

geen weer' en naar de kijk van mr. G.B.J. Hiltermann op 'De toestand in de wereld'. Min of meer verplichte kost was ook het Achtuurjournaal. Met de krant dé informatiebron voor het nieuws van de dag. Broer en zus hadden beiden van jongs af aan een fascinatie voor beeld en geluid, met dit verschil dat Henny al vanaf z'n vroegste jaren verknocht was aan de radio en Karin meer naar de tv trok. Henny: "De oude buizenradio met exotische namen als Beromünster, Monte Carlo, Toulouse fascineerde me. Al vroeg zocht ik in de encyclopedie onder de 'r' van radio naar de technische werking van het medium."

AVRO's Arbeidsvitaminen met het zoetgevooisde openingsnummer 'Green, green gras of home' van Tom Jones ruilt hij in later jaren in voor 'De Daverende Dertig', de hitlijst van begin

jaren zeventig, gepresenteerd door z'n idool Felix Meurders.

Maar het blijft niet bij passief luisteren. Op de bandrecorder van z'n vader neemt Henny de plaatjes op. "Met een technisch handigheidje wiste ik de stem van Felix en kon ik zelf voor deejay spelen."

Karin leent haar oren als opgroeiend meisje aan alles op Hilversum 3, vooral aan de VARA-dinsdag. Ze bezoekt ook een aantal keren op zaterdag de NCRV-studio waar ze Jan Rietman aan het werk ziet in 'Los Vast', maar om daar nou te gaan werken... "Radio leek me een beetje saai. Ik wilde liever naar

de tv en daar reageerde Henny heel negatief op. 'Allemaal huppelkuttjes'. Maar ik vond de impact zoveel groter". Henny heeft z'n eerste toehoorders in discotheek De Schuur op Rozenburg. In het weekeinde draait hij daar de plaatjes in het licht van de danslampjes uit de discomusical Saturday Night Fever. Om 01.00 uur gaat de stekker er uit. "Het blijft een dorp, hè".

De Rode Haan roept

Het 'rode' licht ziet hij in 1983 en het zou niet meer uitgaan.

Het was de tijd van de anti-kernwapendemonstratie in Den

Haag. Van 'Kruisraketten Nee' en 'Liever een Rus in de keuken dan een raket in de tuin'. Meer dan een half miljoen mensen waren er op de been. "De VARA zond de hele dag uit. Ik zat als dienstplichtig sergeant in Eibergen bij de Verbindingsdienst en volgde de troepenbewegingen in

het Oostblok. De NAVO had me er speciaal voor gescreend". Op die oktoberdag, zegt hij, 'ben ik links geworden. Ik dacht: ik zit hier in de Achterhoek de Koude Oorlog in stand te houden, terwijl ik in Den Haag had moeten zijn. Voordien had ik daar nooit op die manier over nagedacht.' De Volkskrant wordt z'n lijfblad met rebel Stoker (Hugo Brandt Corstius), als favoriete columnist.

Karin: "Henny zei nooit zo veel, maar hij heeft me wel gestimuleerd om naar de School voor de Journalistiek te gaan". Voor Henny begon daar, toen hij was ingeloot, naar eigen zeggen, namelijk zijn leven. Dat gunde hij zijn zus ook van harte. Met anderen sloot hij zich daar op in de gloednieuwe radiostudio en ging echt radio maken. "De docenten vonden dat aanvankelijk maar niks. Wij zonden uit in de pauzes van de school".

Meurders als lokkertje

"Bij een bezoek aan 'De Rode

Haan' hadden we een stukje opgenomen met Felix Meurders om via hem de aandacht op onze eerste uitzending van een half uur te vestigen. Overal op posters die we hadden opgehangen stond dat Meurders de aftrap zou geven. Het werd enorm druk. Iedereen dacht dat hij live

aanwezig zou zijn. Een trucje, maar we stonden wel ineens op de kaart". Er wordt gewerkt in een strak format. Na het ANP-nieuws vol-

De oude buizenradio met exotische namen als Beromünster, Monte Carlo, Toulouse fascineerde hem

gen reportages, actuele berichten uit schoolbladen, ieder kwartier klinkt een muziekje en er is een live-gesprek van vier minuten met een bekende programmamaker. Henny: "Ik zie nog het verbijsterde gezicht van Cees Grimbergen die toen bij de IKON werkte. 'Ben ik voor vier minuten hier naartoe gekomen?'"

Twee-minuten-berichtjes

Een stage bij de VARA was Henny's ultieme wens, dus meldde hij zich aan voor een plek op de afdeling Actualiteiten. "Maar ik hoorde niks. Toen heb ik de eindredacteur maar eens gebeld om te horen hoe de vlag er bij hing. Hij moest het op de redactievergadering bespreken. Een dag later belde hij terug. Voor een stage was geen begeleiding beschikbaar, maar of ik voor Felix, presentator van het actualiteitenprogramma 'De Rode Draad', als freelancer twee-minuten-berichtjes kon maken. Je had toen na het nieuws op de hele uren en vóór de reclame exact twee minuten zendtijd waarin de regio eigen nieuws uitzond en Radio 1 ont-

koppelde. Ik kon direct beginnen". En blijven: "Meurders stak na de eerste keer z'n duim op". Op 16 januari 1987 bereikt een jongen uit Rozenburg met een droom de Heuvellaan.

Bejaardenseks

Ook Karin wil aan het eind van haar studie graag stage lopen bij de VARA. Het liefst bij het tv-programma van Sonja Barend, maar die weg loopt dood. Sonja doet niet aan stagiaires. Haar geluk is een buurmeisje dat op de redactie werkt van 'Via Ria', een gedegen informatief programma van de AVRO, gebouwd rondom presentatrice Ria Bremer. Drie middagen per week belicht Ria in een studio gevuld met publiek één onderwerp. Karin: "Ik liep drie maanden stage en produceerde bij het onderwerp 'bejaardenseks' een enorm leuk echtpaar. Ria was daar zo enthousiast over dat ik er het volgend seizoen kon komen werken. Vervolgens ben ik de redactie gaan doen van een serie programma's over kanker, die Ria samen met Mieke Benda maakte onder de paraplu van 'Vinger aan de Pols'."

Karin: "Heftig hoor, zulke zware onderwerpen voor een 25-jarige. Met één hoofdpersoon heb ik

nog altijd contact; we zijn vrienden geworden".

Toch vindt ze na twee jaar: 'Ik moet weg'. Als bureauredacteur vindt ze nieuw emplooi bij 'Hart van Nederland', het SBS-programma dat het landelijke en lokale nieuws toont aan de hand van de 'gewone burger'.

Bovendien werkt ze mee aan 'Shownieuws' van Albert Verlinde. "De journalistieke buitenwereld vond 'Hart van Nederland' maar niks. En intern bij SBS was 'Shownieuws' niet populair. Totdat de verslaggevers ontdekten dat ze allemaal de kans kregen hun idolen te interviewen als ze aan 'Shownieuws' meewerkten. Het was een hartstikke leuke jongehondenclub. 'Hart van Nederland' introduceerde een nieuwe vorm van journalistiek die vandaag de dag ge-

meengood is geworden. Minder talking heads, meer meningen van de straat".

Pestkop en leermeester

Rond dat moment wordt broer Henny ontboden bij zijn baas Jan Nagel. Erg warm klinkt de mededeling niet, maar prettig is het wel: 'de VARA móet jou in vaste dienst nemen'. Bij de VARA heeft de dan net vertrokken voorzitter Marcel van Dam in de loop van zijn ambtsperiode zo ongeveer alles wat 'rood' is, geschrappt. Henny heeft zich verder kunnen ontplooiën met dank aan z'n eindredacteur, Robert Leenheers, die zijn regiekwaliteiten op waarde schat en hem als regisseur inzet bij 'Spijkers met koppen' en 'Vrijdageditie'. "Als je Felix kan regisseren, kan je iedereen aan". Henny: "Natuurlijk heb ik ruzie met hem gehad. Felix hield je tijdens de uitzending scherp met grappen, maar ook met pesterijtjes. Ik heb ooit met m'n jas aan gestaan om te vertrekken, maar

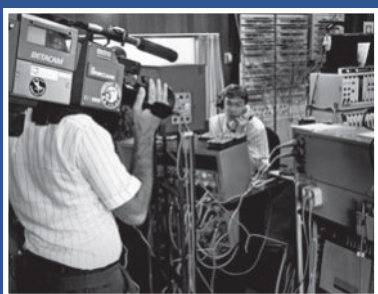

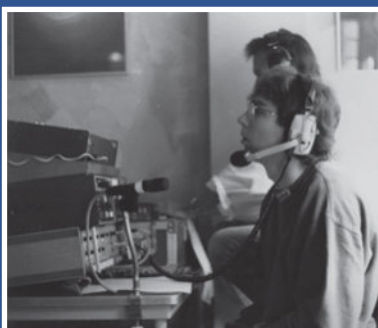
maakte reportages. De eerste was in 1990: een verslag van een gemeenteraadsvergadering in Apeldoorn over de kap van bomen. Dat wilde ik structureel gaan doen”.

Samen op één redactie

Uiteindelijk werken broer en zus korte tijd samen op de redactie van 'Vroege Vogels'. Na een periode bij het bedrijf TV Dits van Ireen van Ditschuyzen en Studio NL van de Wereldomroep krijgt Karin liggend in een hangmat in Indonesië een sms'je van Henny. "Hij heeft me nooit aan een

"Ik hield erg van school, wilde altijd nieuwe dingen leren. Onderwijs is de poort naar de rest van je leven". Het loopt op een teleurstelling uit. "Tijdens mijn stage voor de klas kwam ik erachter dat het toch niks voor mij was. Ik heb nog wel m'n propedeuse gehaald, maar ben geswitcht naar een opleiding communicatie". Die brengt haar naar het hoofdkantoor van de Inspectie van het Onderwijs in Utrecht. Misschien keert ze nog wel eens terug in de wereld van de media. Wie er mee besmet raakt,

'Hart van Nederland' introduceerde een nieuwe vorm van journalistiek die vandaag de dag gemeengoed is geworden.

hij riep me terug. Toch is het een man van wie ik veel geleerd heb. Over lijnverbindingen. Technische trucjes. Ik werk nog steeds graag met hem". Zijn kwaliteiten als regisseur brengen Henny, als freelancer, ook naar het in 1995 opgerichte Radio 1 Journaal van de NOS waar hij naast de reguliere uitzendingen in alle rust presentatoren en verslaggevers door verkiezingspecials en uitzendingen rond koninklijke doden loodst. Tot 2007, want in dat jaar keert hij fulltime terug naar 'Vroege Vogels'. "Ik deed al de regie van dat programma en

baan geholpen of zo, maar bij een jubileum van 'Vroege Vogels' in 2003 moest er een festival worden geproduceerd. Daar was menskracht van buiten voor nodig. Of ik dat wilde doen." Het heeft zo moeten gaan. Karin: "Het was een cruciaal moment in ons beider leven. Juist in die periode stierf onze vader. De redactie kende onze familie. Dan is het fijn om met elkaar op dezelfde werkplek te zijn." Na 'Vroege Vogels' werkt ze negen jaar lang voor de ochtendprogramma's die de VARA op Radio 2 maakt, maar hoe aantrekkelijk de omroepwereld ook was, uiteindelijk kiest ze voor vervulling van een oude wens: het onderwijs.

komt er toch moeilijk van los. Zeker als je, zoals zij, prettige herinneringen koestert aan het moment dat ze als zestienjarige in 'opdracht' van Henny door Hilversum rende. Van Steynlaan naar Heuvellaan om een VARA-programma op de radio aan een geluidsopname van de tv te helpen. "Toen dacht ik al: wat heeft mijn broer toch leuk werk".

Govert van Brakel

Algemene Vergadering donderdag 29 oktober 2015 om 14:00 uur in De Blaercom, Schoolstraat, Blaricum zaal open om 13.30 uur

Agenda

1. **Opening door Arie Smit, voorzitter.**
2. **Eventuele mededelingen en ingekomen stukken.**
3. **Presentatie door de voorzitter van PNO Media, Nelly Altenburg.**
4. **De stand van zaken met betrekking tot ons pensioen.**
5. **Rondvraag.**
6. **Wijn proeven**
In het kader van 'laten we eens iets anders verzinnen', houdt Madelon van Waart, secretaris van VGOmedia, een praatje over dit onderwerp, en laat zij u aansluitend een aantal wijnen proeven.
Madelon is vinoloog en heeft al aardig wat wijnproeverijen en cursussen over dit onderwerp gegeven.
U hoeft niet bang te zijn dat u, als u meteen na de wijnproeverij naar huis zou moeten, in kennelijke staat verkeert.
Wijn proef je in kleine hoeveelheden, en uitspugen mag.
7. **Sluiting.**

Na afloop
ontmoeten wij
elkaar bij een
hapje en (nog)
een drankje.

Routebeschrijving

Vanuit Hilversum en Laren komt u via de Torenlaan het centrum van Blaricum binnen. Bij de binnenkomst van het centrum van Blaricum ziet u links een kerkje met daarvoor een groot grasveld. Hierop kunt u uw auto parkeren. De Blaercom is ca. 300 meter verder in de Schoolstraat aan de rechterzijde van de Torenlaan. Per openbaar vervoer vanaf station Hilversum of busstation Huizen met lijn 108 (halfuursdienst vanaf Hilversum .27 en .59 uur). Halte Blaricum dorp.
www.blaercom.nl

Piet van Tellingen: 'Trots dat we het hebben opgericht en doorgezet'

Oprichter Radio 1 Journaal snapt dat de budgetten nu kleiner zijn

Met op de zender de 'stemmen van toen' en met een zeer bescheiden traktatie voor de redactie heeft het NOS Radio 1 Journaal op 1 september het twintigjarig bestaan gevierd. Oprichter en eerste hoofdredacteur Piet van Tellingen (74 inmiddels) raadpleegt tegenwoordig - zoals zeer velen - als nieuwsconsument vooral de NOS app op zijn iPhone, ten koste van 'zijn' Radio 1 Journaal. Toch ziet hij toekomst voor zijn geesteskind.

Ondanks het feit dat zijn eigen manier van nieuwsconsumptie is veranderd, gelooft oprichter Piet van Tellingen van het Radio 1 Journaal in de toekomst van de rubriek. "Als je werkt of je rijdt auto, dan kun je tegelijkertijd naar Radio 1 luisteren. Niet lezen of tv-kijken. En we brengen toch een belangrijk deel van onze tijd in de auto door. Ik snap dat de budgetten kleiner zijn doordat de NOS zich manifesteert via social media en via die geweldige NOS-nieuwsapp. De doelgroep van Radio 1 is daardoor kleiner. De afgelopen twintig jaar is de digitale wereld zo ingrijpend veranderd, dat ik niet durf te voorspellen dat het Radio 1 Journaal er over twintig jaar nog is."

Kritische kanttekeningen

Twintig jaar na de oprichting heeft Van Tellingen 'natuurlijk' kritische kanttekeningen bij het huidige Radio 1 Journaal. "Maar ik ben er nog steeds trots op dat we het hebben opgericht en doorgezet. Ik zou willen dat de presentatie wat steviger was en ik had zeker niet gewild dat de middaguitzending

Foto's: Louis van Hattem e.a.

bestaat uit een quiz en wat plaatjes. Ik vind die quiz leuk, maar niet op dat tijdstip. Dan moet je het laatste nieuws vertellen. De NOS is en blijft de basis van de nieuwsvoorziening bij de publieke oproep. Per saldo ben ik positief over het Radio 1 Journaal." Van Tellingen had gehoopt dat er op de zender een betere relatie zou komen met de daluren. "Ik vind het ontzettend jammer dat Radio 1 nog steeds een compromis is tussen de NOS en de omroepen en dat de redacties van de daluren en de piekuren nog steeds niet

intensief samenwerken. Ze gaan niet uit van een marketingmodel voor de zender als geheel: wat wil de luisteraar op dat moment horen. Ik mis ook de erkenning dat het Radio 1 Journaal de basis is van de zender Radio 1. Tijdens de daluren is het meer van hetzelfde. Dan gaat het in alle hevigheid door met dit verschil dat ze er een plaatje tussendoor draaien."

Bestel onhoudbaar

Aanvankelijk was Van Tellingen een gemotiveerd pleitbezorger van de pluriformiteit in de nieuwsvoorziening op radio en tv. Maar de vergaande versnippering door de opkomst van Veronica Nieuwsradio en een aantal andere destijds nieuwe actualiteitenrubrieken bracht hem tot het inzicht dat het bestel onhoudbaar was. "Ik vertegenwoordigde de NCRV in allerlei overlegorganen. Acht actualiteitenrubriekjes moesten op een gegeven moment zendtijd verdelen. Dat leidde niet alleen tot versnippering, maar ook tot geldverspilling en discontinuïteit. We leefden toen al in de post-verzuilde samenleving. Ik vond daarom dat het zo niet langer kon. Daar heb ik de directie van de NCRV van overtuigd."

Politiek bedrijven

De principieel ingestelde Van Tellingen was van huis uit geen journalist, maar voelde zich in dat vak wel meer happy dan in het

politieke bedrijf waaruit hij afkomstig was. "In de journalistiek ga je recht op je doel af. De waarheid moet boven tafel komen. De politiek is vaak twee stappen achteruit in de hoop er drie vooruit te gaan."

Hij had als persvoorlichter gewerkt. Als woordvoerder van eerst de ARP en later het CDA in de Tweede Kamer was hij gepokt en gemazeld in politiek bedrijven. Waarschijnlijk is het die kwaliteit die hem geschikt maakte de revolutie in radio-actualiteitenland van twintig jaar geleden in zo'n drie, vier jaar tot een goed einde te brengen.

Nieuw elan

"Toen NOS-vicevoorzitter Albert van den Heuvel ontdekte dat ik om was, vond hij dat ik zendercoördinator moest worden", vertelt Van Tellingen. "Hij kreeg NCRV-voorzitter Ton Herstel mee en zo werd ik zendercoördinator met de opdracht Radio 1 een nieuw elan te geven en de nieuwsvoorziening te verbeteren. Daarmee werd bedoeld dat ik voor de piekuren één redactie moest gaan vormen. In die tijd waren AVRO, KRO en NCRV bezig de zogeheten AKN-samenwerking te realiseren. De AKN had zonder overleg met de andere omroepen het clustermodel bedacht: AVRO, KRO en NCRV zouden de piekuren in de ochtend verdelen, EO, TROS en Veronica zouden dat tussen de middag doen en VARA en VPRO in de avond. Dat was een alternatief

om één zenderredactie tegen te houden. En een tweede poging was het 'model Hulshof' van de KRO. Dat was een voorstel een soort GPD (Gemeenschappelijke Persdienst, redactioneel samenwerkingsverband van een aantal regionale dagbladen - red.) op Radio 1 te formeren, waarbij de omroepen de eindredactie zouden blijven voeren."

'Ik vind het ontzettend jammer dat Radio 1 nog steeds een compromis is tussen de NOS en de omroepen'

Rottig kantoortje

"Hilversum was destijds gevuld met overlegmodellen. Er was een zenderredactie met allemaal omroepbaasjes die over de zender zaten te praten. Binnen die zenderredactie ontstond een ruime meerderheid die vond dat het zo niet langer kon. Ook al omdat Veronica met een zelfstandige commerciële nieuwszender begon.

We kregen daarbij steun van de journalistenvakbond NVJ. Journalisten begonnen zelf bij hun bazen te lobbyen voor een piekurenredactie, onder wie Marga van Arnhem die toen al ernstig ziek was. Zij nam het voortouw om met een groep naar de toenmalige NOS-voorzitter

Om gevoelens bij omroepen te sparen was het eerst Radio 1 Journaal en pas later NOS Radio 1 Journaal.

André van der Louw te gaan. Uiteindelijk heeft Van der Louw in mei 1995 met een krappe meerderheid het voorstel erdoor gekregen een piekurenredactie te beginnen, die de naam Radio 1 Journaal kreeg. "De omroepen waren in meerderheid tegen, maar ze hadden geen meerderheid in het NOS-bestuur. De omroepen hebben daarna nog bedreigd met allerlei processen en het op allerlei manieren tegengewerkt." Persoonlijk heeft Van Tellingen het in de aanloop naar het Radio 1 Journaal niet gemakkelijk gekregen. "Ik was vanuit de NCRV gedetacheerd bij de NOS. Bij de NCRV kreeg ik bijvoorbeeld het rottigste kantoortje toegewezen dat er maar te bedenken viel. In een kelder waar de grote computerruimte was. Er was krap ruimte voor één bureau en daar zat de

De eerste redactie van het nieuwe Radio 1 Journaal.

Lees verder op pagina 21

Dankbetuigingen

Héél hartelijk dank voor de cadeaubon. Ik bedenk er iets leuks voor! Hartelijke groeten en succes met uw werk voor ons en alle gepensioneerden.

Lenie Brautigam, Woerden

Naar aanleiding van ons 60-jarig huwelijksfeest willen wij graag onze hartelijke dank en waardering uitspreken richting PNO en VGOMedia voor het prachtige bloemstuk en de cadeaubon welke wij hebben ontvangen.

Jan en José Bosboom, Hilversum

Van VGOMedia een cadeaubon en van PNO een prachtig boekje: een verrassing toen ik 75 jaar werd! Hartelijk dank daarvoor.

H. Jo. Meekhof, Steenwijk

Hartelijk dank voor de cadeaubon en de mooie bloemen ter gelegenheid van ons 55-jarig huwelijk. Een hele verrassing!

Fam E.C.N. Koning, Breukelen

Hartelijk dank voor uw aandacht en de cadeaubon die ik ter gelegenheid van mijn 75e verjaardag van u heb ontvangen.

Wim Peters, Blaricum

Hierbij wil ik u hartelijk danken voor de grote verrassing die ik op mijn 75e verjaardag mocht ontvangen. Een prachtig boekje bloemen en een VVV-bon. Het boekje werd na een week nog groter, doordat alle lelies open gingen. Mijn vrouw en ik hebben er twee weken volop van genoten.

Dick Bakker, Hilversum

Hierbij mede namens Myra, mijn hartelijke dank voor bon en bos t.g.v. mijn 75e verjaardag! Een zeer gewaardeerd gebaar, dat in ere moet worden gehouden!

At Buursema, Huizen

Hartelijk dank voor de felicitatie met cadeaubon bij gelegenheid van mijn 75e verjaardag.

René Teunissen, Tiel

Vlak voor ons vertrek naar de Veluwe, waar ik met mijn kinderen en kleinkinderen mijn 80e verjaardag wilde vieren, bracht de bloemist een schitterend boekje. Een welkom geschenk op ons vakantieverblijf. VGOMedia bedankt!

Carel Wiemers, Voorburg

Hartelijk dank voor de prachtige bos bloemen en een cadeaubon voor mijn 75e verjaardag.

Carel Beulink, (ex-Teleac) Zierikzee

Hartelijk dank voor de door mij zeer gewaardeerde attenties van PNO Media en VGOMedia t.g.v. mijn verjaardag.

G. Bruggema – Sprong, Eerbeek

Ik ben blij met, en dankbaar voor, de prachtige bloemen en cadeaubonnen die ik t.g.v. mijn negentigste verjaardag van VGOMedia en PNO mocht ontvangen. En – eerlijk - ik hoop in stilte dat mij dit nog vaker mag overkomen.

Henk Veenstra, Maartensdijk

Hartelijk dank voor de bloemen en de cadeaubon van VGOMedia en PNO Media ter gelegenheid van mijn 75ste verjaardag.

Louis van Hattem, Hilversum

80 Jaar geworden en dan op dezelfde dag verrast te worden met het eerste geweldige zomerse boekje bloemen van PNO is geweldig. Daarnaast ook nog een cadeaubon van VGOMedia. Deze feestelijke felicitaties hebben mede de dag voor mij onvergetelijk gemaakt.

Philip Smit (NOS/NOB), Hilversum

Mag ik VGOMedia en PNO hartelijk bedanken voor de prachtige bos bloemen en de cadeaubon ter gelegenheid van mijn 85e verjaardag? De bloemen hebben mijn huiskamer, ondanks het warme weer, ruim tien dagen veranderd in een fleurige oase. Ook de cadeaubon zal ik nuttig gaan besteden. Erg attent!

Nel Schols-de Kok, Hilversum

Allemachtig, ik werd 80. Van VGOMedia en PNO kreeg ik een VVV-bon en mooie bloemen, nou, dat is toch prachtig! Hartelijk dank daarvoor.

Ab Meester, Nieuwegein

Hierbij willen wij PNO en VGOMedia hartelijk bedanken voor de prachtige bloemen en de cadeaubon die wij t.g.v. van ons 50-jarig huwelijk op 4 juni mochten ontvangen.

Frans en Janny van der Heiden, Meerkerk

Hoewel ik, als lezer van dit magazine, weet dat er op speciale dagen iets staat te gebeuren was ik toch nog verrast toen op mijn geboortedag een bezorger met een prachtige boekje voor mijn deur stond: afzender PNO Pensioenfonds. En diezelfde dag via Post.nl ook nog een heerlijk cadeaubon van de VGOMedia!! Echt vervennen! Beide organisaties hartelijk dank!

Caty Wolfswinkel, Soest

Elke keer lees ik de dankbetuigingen voor ontvangen attenties t.g.v. de verjaardagen. Nu werd ik in mei zelf 75 jaar en ontving een prachtig boekje bloemen van VGOMedia en een cadeaubon van PNO. Hartelijk dank!

Anton Vos, Bennekom

Hartelijk dank voor de prachtige bos bloemen van PNO en de cadeaubon van VGOMedia, die ik mocht ontvangen t.g.v. mijn 75e verjaardag.

Peter Hogendonk, IJsselstein

Ter gelegenheid van mijn 80e verjaardag mocht ik een prachtig boekje ontvangen. Daarvoor hartelijk dank! Het is plezierig om te merken, dat je bij dit fonds niet wordt vergeten. Als oud-voorzitter van PNO (de tijd van Anton de Bekker) blijf ik trots op ons uitstekende pensioenfonds.

Ton Herstel, Soest

Wegens de grote hoeveelheid kopij moet een aantal dankbetuigingen blijven overstaan tot het volgende nummer

Meer dankbetuigingen op pagina 11

Vervolg van pagina 19

zendercoördinator Radio 1... Wat ik hinderlijk vond was dat al die actualiteitenbaasjes zeiden dat het Radio 1 Journaal er moest komen, terwijl hun directies hen verplichtten om plannen te maken om dat te dwarsbomen."

Bureau met kringen

Nadat het besluit was gevallen, kreeg Van Tellingen van Van der Louw te horen dat hij geen hoofdredacteur van het Radio 1 Journaal kon worden omdat hij de omroepen te veel had tegengewerkt. "Er zou iemand van buiten komen", vertelt hij. "Maar ik kon wel meesoliciteren. Dat deed ik en tot mijn eigen verbazing werd ik toch hoofdredacteur per 1 juli.

We moesten op 1 september starten vanuit eigen studio's met een redactie die was samengesteld op basis van pariteit en kwaliteit op basis van één uur instructie in het digitale redactiesysteem. En dat is gelukt dankzij steun van veel collega's."

"Nee, ik ben nooit boos geweest. Ik wist dat het een moeilijk proces zou zijn, een pad vol distels en doornen. Ik heb in mijn politieke opvoeding geleerd hoe je langzaam een draagvlak kunt creëren en dat je een groot incasseringsvermogen moet hebben. Daar is inderdaad behoorlijk een beroep op gedaan. Sommigen hebben nog gehoopt dat het personeel van de actualiteitenrubrieken niet zou meedoen aan het Radio 1 Journaal. Maar dat gebeurde niet, waardoor het verzet verder verliep. Ik heb het uiteindelijk leuk gevonden."

Willem Nijeboer

Boekbespreking

Maagd en soldaat

Jeanne d'Arc, de Maagd van Orleans. Er zijn bibliotheken over haar geschreven, films gemaakt, discussies onder historici over haar gevoerd en nog kan het niet op.

Het Historisch Nieuwsblad heeft een vertaling van de biografie van de Amerikaanse hoogleraar Larissa Juliet Taylor uit 2009, vorig jaar in Nederland op de

markt gebracht.

Taylor is specialist in de geschiedenis van het Franse katholicisme. In haar biografie speelt het geloof, zoals dat in de late middeleeuwen werd beleefd, een belangrijke rol. Het geloof in verschijningen van heiligen en het krijgen van goddelijke openbaringen leefde sterk.

Een boerenmeisje van zestien jaar vertelde dat ze verschijningen kreeg en stemmen hoorde, die haar opdrachten gaven. Er was in Frankrijk oorlog. Grote delen van het huidige Frankrijk waren in Engelse handen. Regionale heersers, zoals de hertog van Bourgondië, probeerden hier hun voordeel mee te doen, kortom, het was een onoverzichtelijke chaos.

'De maagd'

In dit klimaat kon Jeanne, die zich zelf aanduidde als 'de maagd' met haar verhalen doordringen tot de hoogste kringen. Ze wist de koning te overtuigen van haar missie: de

rechtmatige koning van Frankrijk, bekleed met door God gegeven gezag, moest in Reims gekroond worden en de heerschappij over Frankrijk op zich nemen.

Dit kon alleen als de Engelsen uit Frankrijk zouden worden verdreven. Jeanne gaf blijk te beschikken over inzichten op het gebied van militaire strategie die menigeen versteld deden staan. Ze kreeg de beschikking over wapenrusting, ging zich kleden als een militair bevelhebber met

Lees verder op pagina 22

harnas en al en bracht het in korte tijd tot een belangrijk legerleider.

'De maagd' boezemde menig vijandelijk bevelhebber angst in, werd bewonderd door de soldaten om haar moed. Ze ging voorop in de strijd en schuwde geen gevaar. Verreweg haar belangrijkste wapenfeit was het doorbreken van het beleg dat de Engelsen om Orleans hadden geslagen. Na nog een aantal militaire successen zag Jeanne haar visioen werkelijkheid worden: koning Karel werd gekroond in Reims.

Eigenzinnig

Toen brak er een andere periode aan in de ontwikkeling van de oorlog. Karel wilde door diplomatie en onderhandeling zijn positie versterken. Daar had Jeanne geen antenne voor. Ze zette eigenzinnig haar wil door. Dat werd haar noodlottig. De Engel-

sen wisten haar gevangen te nemen. Ze werd overgebracht naar Rouen, dat stevig in Engelse handen was. Er werd een groot proces tegen haar voorbereid en ook ten uitvoer gebracht, waarbij Jeanne zich met verve verdedigde. Maar de uitkomst stond eigenlijk al bij het begin vast, hoewel het vele maanden zou duren voor het vonnis werd uitgesproken. Jeanne werd veroordeeld tot de brandstapel. Haar as werd in de Seine gegooid.

Larissa Juliet Taylor heeft een mooie, overzichtelijke samenvatting van deze episode uit de Franse geschiedenis geschreven. Een boek voor liefhebbers, met een uitgebreid notenapparaat en verwijzing naar andere literatuur. Jeanne d'Arc, een van de meest intrigerende figuren uit de geschiedenis van Frankrijk. Een mooi boek.

Barend de Ronden

Larissa Juliet Taylor: Jeanne d'Arc, Historisch Nieuwsblad-Veen Media € 29,95.

Oktobermaand - Wijnmaand,

daarom een woordzoeker met woorden die betrekking hebben op wijn. Heeft u ze allemaal gevonden, dan vormen de overgebleven letters een toepasselijke zin. De zoekwoorden staan aan elkaar geschreven in de puzzel en letters kunnen meerdere malen worden gebruikt.

Uw oplossing kunt u tot uiterlijk 13 november 2015 opsturen naar de puzzelredactie, Louis van Hattem, Bijenmeent 10, 1218 GB Hilversum of via e-mail naar Ivanhattem@upcmail.nl. Uit de goede oplossingen worden drie prijswinnaars getrokken, die beloond worden met een cadeaubon van € 7,50.

Prijswinnaars Juli 2015

Marijke Groenendijk, Huizen
Mevr. Lemaire, Hilversum
Gré ten Caat, Bussum

De oplossing was:

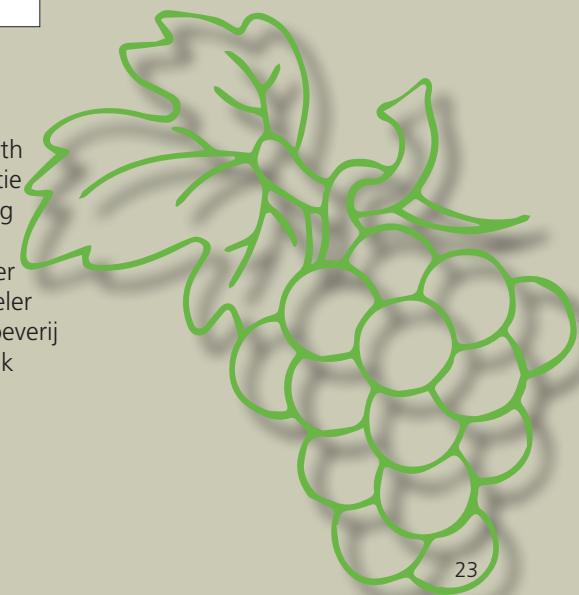
Humor is het zwemvest op de rivier van ons leven

Idee, ontwerp en uitvoering:
Louis van Hattem

VGO's Wijnpuzzel

U	X	U	A	E	D	R	O	B	L	E	O	W	S	I	R	S	T	M	P		
E	B	A	N	Y	U	L	S	E	S	D	I	A	T	E	E	A	R	E	O		
T	I	W	T	K	E	S	Z	O	N	N	U	A	I	N	I	Z	E	R	D		
S	H	E	R	R	Y	E	R	O	B	V	N	L	N	O	R	L	L	L	E		
A	L	C	O	H	O	L	R	O	I	N	E	A	S	H	E	E	E	O	N		
O	A	R	O	M	A	P	E	G	I	M	R	R	R	R	V	O	T	G			
T	N	I	L	K	I	R	N	N	M	I	O	O	E	U	E	S	K	E	O		
N	I	V	T	N	E	O	E	O	G	C	O	F	K	D	O	L	N	A	G		
E	W	T	O	N	N	L	S	Z	S	A	D	M	I	E	R	E	I	J	M	R	
M	R	T	R	A	A	K	N	U	G	B	P	A	U	T	P	B	W	O	U		
U	D	E	L	U	U	I	R	E	A	O	K	M	S	O	N	B	M	U	O		
S	R	M	T	R	E	B	H	R	O	A	A	C	I	J	U	A	S	B			
N	U	O	K	I	J	M	L	O	C	S	I	M	L	A	H	W	B	D	S	S	
O	I	S	E	A	L	L	K	N	U	R	E	T	O	M	C	Z	E	E	P		
C	V	T	L	G	O	S	S	E	L	F	I	S	A	N	S	E	I	R	A		
E	E	W	I	J	N	R	A	N	K	F	N	W	O	L	C	I	I	J	R	E	T
N	N	E	I	T	A	C	I	F	I	N	I	V	J	I	S	V	A	N	L		
G	O	O	L	O	N	E	O	P	E	R	S	E	N	A	N	U	T	D	E		
A	P	P	V	E	R	M	O	U	T	H	E	C	A	V	A	G	M	N	S		
R	E	K	K	E	R	T	N	E	K	R	U	K	A	U	S	L	E	S	E		

Alcohol	Druiven	Persen	Sulfiet
Amfora	Elzas	Pinot	Tannine
Aroma	Fles	Riesling	Vermouth
Auslese	Kelner	Rioja	Vinificatie
Banyuls	Kleur	Rondo	Vinoloog
Barolo	Kurk	Rood	Wijn
Bordeaux	Kurkentrekker	Rosé	Wijnboer
Bourgogne	Lambrusco	Sauvignon	Wijnkoeler
Bubbels	Madeira	Sekt	Wijnproeverij
Cava	Merlot	Sherry	Wijnrank
Champagne	Moezel	Slijter	Wit
Chianti	Most	Smaak	Ziel
Consument	Mousserend	Sommelier	
Côte du Rhone	Muscat	Spätlese	
Dop	Oenoloog	Suikers	

19.09 T/M 29.11.2015
**BERGENSE
SCHOOL**
DE EERSTE HOLLANDSE
EXPRESSIONISTEN

Recent ontving Singer Laren van Renée Smithuis een omvangrijke schenking schilderijen van de Bergense School. Op **woensdag 18 november** om 14.00 uur geeft Jan Rudolph de Lorm, museumdirecteur Singer Laren, een lezing voor leden van VGOmedia. In de lezing gaat hij in op het belang van de schenking en de collectie Bergense School.

U kunt zich t/m 10 november 2015 aanmelden voor de lezing door een mail te sturen aan publiciteit@singerlaren.nl onder vermelding lezing VGOmedia.

Op woensdag 18 november 2015 om 13.45 uur kunt u zich melden bij de receptie van het museum. Entreprijs voor het museum is niet inbegrepen.

SINGER LAREN